

NOTA DE FUNDAMENTARE
la proiectul Hotărârii Comitetului executiv al Băncii Naționale a Moldovei
„Pentru aprobarea Regulamentului privind creditarea responsabilă a
consumatorilor”

1. Denumirea sau numele autorului și, după caz, a/al participanților la elaborarea proiectului actului normativ
Banca Națională a Moldovei
2. Condițiile ce au impus elaborarea proiectului actului normativ
2.1. Temeiul legal sau, după caz, sursa proiectului actului normativ
Proiectul Hotărârii Comitetului executiv al Băncii Naționale a Moldovei „Pentru aprobarea Regulamentului privind creditarea responsabilă a consumatorilor” (în continuare – proiectul regulamentului) este elaborat în temeiul art. 5 alin. (1) lit. d) și p), art.27 alin.(1) lit. c) și art.44 lit. a) din Legea nr.548/1995 cu privire la Banca Națională a Moldovei (republicată în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2015, nr.297-300 art.544), precum și art.38 ¹ și art. 84 din Legea nr.202/2017 privind activitatea băncilor (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2017, nr.434-439, art.727), cu modificările ulterioare, art.23 alin.(4) lit. e) din Legea nr.1/2018 cu privire la organizațiile de creditare nebancaară (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2018, nr.108–112, art.200).
2.2. Descrierea situației actuale și a problemelor care impun intervenția, inclusiv a cadrului normativ aplicabil și a deficiențelor/lacunelor normative
Proiectul Regulamentului privind creditarea responsabilă a consumatorilor (în continuare – proiectul regulamentului) a fost elaborat ca urmare a necesității armonizării prevederilor din Regulamentul nr.101/2022 privind cerințele de creditare responsabilă a consumatorilor de către bănci și a Regulamentului nr.20/5/2022 privind cerințele de creditare responsabilă aplicate organizațiilor de creditare nebancaară, precum și ca urmare a solicitărilor de clarificare a interpretării unor prevederi ale regulamentelor și a propunerilor parvenite din sectorul financiar bancar și nebancaar. <i>Revizuirea cadrului normativ privind creditarea responsabilă a consumatorilor a fost impusă de următoarele condiții:</i> - Excluderea posibilităților de arbitraj regulator prin unificarea prevederilor Regulamentului nr.101/2022 privind cerințele de creditare responsabilă a consumatorilor de către bănci și a prevederilor Regulamentului nr.20/5/2022 privind cerințele de creditare responsabilă aplicate organizațiilor de creditare nebancaară. - Verificarea aplicării principiilor de creditare responsabilă în practică. - Revizuirea regulată a instrumentelor de politică macroprudențială. - Recalibrarea indicatorilor în baza statisticilor acumulate. - Asigurarea echilibrului între limitarea îndatorării excesive a populației și asigurarea accesului la finanțare.

3. Obiectivele urmărite și soluțiile propuse

3.1. Principalele prevederi ale proiectului și evidențierea elementelor noi

I. Principalele prevederi ale proiectului se referă la:

- respectarea de către bănci și organizațiile de creditare nebanară (în continuare "OCN") a cerințelor regulamentului pe bază individuală;
- ce reprezintă *creditarea responsabilă* (activitatea de creditare, în cadrul căreia creditorul efectuează o evaluare a bonității consumatorului, nu își asumă un risc ridicat de credit, nu permite consumatorului să își asume, în temeiul contractelor de credit, obligații financiare care excedează capacitatea sa financiară de rambursare și nu contribuie la acumularea rapidă a gradului de îndatorare a consumatorilor);
- modul de calcul al indicatorilor „raportul dintre credit și garanții” (raportul dintre valoarea creditului și valoarea imobilului gajat) și „raportul dintre serviciul datoriei și venituri” (raportul dintre serviciul datoriei și venitul mediu lunar al debitorului), dar și nivelurile maxime stabilite pentru acești indicatori;
- cerința de raportare – se efectuează raportarea informațiilor aferente indicatorilor menționați și componentele acestuia.
- În scopul stabilirii plafonului admisibil pentru RSDV și RCG, a fost realizat un studiu microeconomic, bazat pe date individuale aferente creditelor acordate de către bănci.

II. Obiectivele prevederilor aferente creditării responsabile:

- limitarea îndatorării debitorilor-persoane fizice;
- consolidarea cerințelor de evaluare a bonității debitorilor;
- limitarea arbitrajului de reglementare;
- asigurarea unui nivel minim comparabil de evaluare a debitorilor;
- stabilirea maturității maxime a contractelor de credit pentru consumatori.

III. Extinderea domeniului de aplicare:

Regulamentul se va aplica atât băncilor din Republica Moldova, cât și organizațiilor de creditare nebanară (în continuare "OCN"), asigurând uniformitatea reglementărilor.

IV. Completarea definițiilor regulamentului:

Proiectul Regulamentului include modificări și/sau completări ale cadrului normativ de creditare responsabilă pentru unele noțiuni în vederea asigurării interpretării clare și uniforme a acestora atât pentru bănci, cât și pentru organizațiile de creditare nebanară: „credit restructurat”, „prețul imobilului gajat”, „valoarea de piață”, „venituri confirmate”, „venitul mediu lunar”, precum și includerea noțiunii „activitate de întreprinzător desfășurată” (*propusă spre includere ca urmare a solicitărilor de clarificare și pentru interpretare unică pe piața de creditare*).

V. Excepții de credite care nu intră sub incidența regulamentului:

Proiectul regulamentului cuprinde unele excepții de tipuri de credite conform prevederilor din art. 2 alin. (2) din Legea nr.202/2013 privind contractele de credit pentru consumatori (în continuare Legea nr.202/2013) suplimentar celor prevăzute în cadrul normativ de creditare responsabilă pentru bănci.

Astfel, pentru sectorul bancar se includ tipurile de credite prevăzute în art. 2 alin. (2) lit. h), i) din Legea nr.202/2013. Pentru sectorul nebancar (OCN) se exclud prevederile din art. 2 alin. (2), lit. a), c), d), f), j) din Legea nr.202/2013, inclusiv contractele de credit în baza cărora creditul este acordat fără dobândă și fără alte costuri.

Tipuri de credite pentru care nu se aplică prevederile regulamentului	Regulamentele nr. 101/2022 și nr.20/5/2022 (în vigoare)	Proiectul regulamentului
Creditele restructurate.	Bănci, OCN	Bănci, OCN
Creditele garantate integral pe întreaga perioadă de derulare cu mijloace bănești (depozit garanție) la o bancă.	Bănci, OCN	Bănci, OCN
Creditele preluate de către terți în caz de deces al debitorului sau partaj.	Bănci, OCN	Bănci, OCN
Prevederi din art. 2 alin. (2) din Legea nr.202/2013		
a) contracte de închiriere sau de leasing operațional, în cazul cărora obligația de cumpărare a obiectului contractului nu este stabilită nici prin respectivul contract, nici prin vreun contract separat; se consideră că există o astfel de obligație în cazul în care creditorul decide acest lucru în mod unilateral.	OCN	-
b) contracte de credit sub forma unei facilități de tip „descoperit de cont” (overdraft) și în baza cărora creditul trebuie rambursat în termen de o lună.	Bănci, OCN	Bănci, OCN
c) contracte de credit în baza cărora creditul este acordat fără dobândă și fără alte costuri.	OCN	-
d) contracte de credit cu termen de rambursare de 3 luni și pentru care sunt de plătit numai costuri ce prevăd plata unei dobânzi ce nu depășește rata de bază a dobânzii stabilite de către Banca Națională la data acordării creditului.	OCN	-
e) contracte de credit acordate de către un angajator, angajaților săi cu titlu accesoriu, fără dobândă sau cu o dobândă anuală efectivă mai mică decât cea practică pe piață și care nu se oferă altor persoane, ci numai angajaților.	OCN	-

f) contracte de credit încheiate cu o societate de investiții cu scopul de a permite unui investitor să efectueze o tranzacție cu unul sau mai multe instrumente financiare în conformitate cu legislația privind piața de capital.	OCN	-
g) contracte de credit care sunt rezultatul unei hotărâri pronunțate de o instanță judecătorească sau de o altă autoritate instituită conform legii.	Bănci, OCN	Bănci, OCN
h) contracte de credit privind amânarea, cu titlu gratuit, a plății unei datorii existente.	OCN	Bănci, OCN
i) contracte de credit referitoare la creditele acordate unui public restrâns în baza unei dispoziții legale de interes general, la o rată a dobânzii mai mică decât cea practică în mod obișnuit pe piață sau fără dobândă, sau în condiții care sunt mai avantajoase pentru consumator decât cele obișnuite de pe piață și cu dobânzi mai mici decât cele practicate în mod obișnuit pe piață.	OCN	Bănci, OCN
j) contracte de credit încheiate de o asociație de economii și împrumut.	OCN	-

VI. Evaluarea bonității consumatorului

În cazul "veniturilor neregulate" a fost inclusă specificarea adițională a sursei veniturilor: "venituri din arendă, chirie, locațiune, drepturi de autor, precum și alte venituri".

Proiectul regulamentului încorporează completarea aspectelor privind riscul valutar pentru cazurile când contractul de credit este acordat sau atașat la cursul unei monede (națională sau străină), iar consumatorul primește venituri într-o altă monedă decât cea a creditului, pentru care creditorul trebuie să țină cont de riscul valutar.

Pentru procesul de evaluare a bonității consumatorului, a fost inclusă clarificarea ariei de acoperire a conținutului din rapoartele de credit care să conțină "informații raportate de bănci, organizații de creditare nebanară, asociații de economii și împrumut, precum și de companiile de asigurări (reasigurări) ce acordă împrumuturi conform legislației cu privire la asigurări".

VII. Indicatorul raportul serviciului datoriei la venituri (în continuare RSDV)

Banca Națională a Moldovei (în continuare "BNM") a efectuat un studiu econometric cu privire la posibilitatea modificării nivelurilor indicatorului RSDV prin asigurarea unui nivel redus al riscurilor de înrăutățire a calității creditelor. Ca urmare a desfășurării studiului, s-a stabilit că relația dintre nivelul RSDV și performanța creditelor este neliniară. Odată cu majorarea nivelului RSDV peste nivelul de 60%, influența acestuia asupra calității creditelor se

în răutățește. Astfel, pragul maxim acceptabil pentru nivelul RSDV în urma simulării din cadrul modelării econometrice este de 60%.

Prin urmare, în cadrul proiectului regulamentului se propune modificarea limitelor indicatorului RSDV după cum urmează:

- a. Nivelul general al indicatorului RSDV – 50% (*în vigoare 40%*);
- b. Excepții pentru următoarele niveluri ale indicatorului RSDV:
 - limita 50% din cuantumul salariului minim pe țară, stabilit de Guvernul Republicii Moldova (*în vigoare 40%*);
 - limita 50% din valoarea medie lunară a costurilor de deservire a creditelor, achitată de consumator cel puțin în 3 luni din ultimele 6 luni până la depunerea cererii pentru credit. Prevederea nu se aplică în cazul în care consumatorul, pe parcursul ultimelor 12 luni până la depunerea cererii pentru credit, a înregistrat cel puțin o plată expirată mai mare de 30 de zile la deservirea oricărui credit (*conform prevederilor Regulamentului nr.20/5/2022*);
 - limita 60% - atunci când venitul mediu lunar al consumatorului depășește cel puțin de 2 ori mărimea salariului mediu lunar pe economie aprobată de Guvern (*în vigoare 55%*);
 - 35% - pentru contractele de credit atașate la cursul unei valute, iar consumatorul primește venituri în monedă națională sau într-o valută diferită de valuta creditului acordat (*în vigoare 30%*).

VIII. Scadența maximă a creditului

Proiectul regulamentului cuprinde completarea cu prevederea privind scadența maximă a unui contract de leasing financiar, care nu va depăși 7 ani.

IX. Cerințe de raportare

Proiectul regulamentului este completat cu cerința de raportare pentru OCN prin care urmează să se raporteze către BNM valorile indicatorului "raportul credit la garanții" (RCG) și indicatorului "raportul serviciului datoriei la venituri" (RSDV), în baza Instrucțiunii cu privire la raportarea organizațiilor de creditare nebancară, aprobată prin HCE al BNM nr.15/2024 (*în vigoare 01.07.2024*).

X. Cerințe de responsabilitate

Proiectul regulamentului este completat cu prevederea pentru creditele acordate utilizând serviciile intermediarului/rilor de credit, prin care responsabilitatea pentru respectarea regulamentului revine în totalitate instituțiilor de credit.

3.2. Opțiunile alternative analizate și motivele pentru care acestea nu au fost luate în considerare

Opțiunile alternative nu au fost luate în considerare, întrucât proiectul este elaborat în temeiul art. 5, alin. (1), lit. d) și p), și art.44 lit. a) din Legea nr.548/1995 cu privire la Banca Națională a Moldovei (republicată în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2015, nr.297-300 art.544).

4. Analiza impactului de reglementare

4.1. Impactul asupra sectorului public
Nu este aplicabil.
4.2. Impactul financiar și argumentarea costurilor estimative
Conform estimărilor preliminare, implementarea proiectului nu implică cheltuieli financiare și alocarea de mijloace financiare suplimentare din contul bugetului de stat.
4.3. Impactul asupra sectorului privat
Nu este aplicabil.
4.4. Impactul social
4.4.1. Impactul asupra datelor cu caracter personal
Nu este aplicabil.
4.4.2. Impactul asupra echității și egalității de gen
Nu este aplicabil.
4.5. Impactul asupra mediului
Nu este aplicabil.
4.6. Alte impacturi și informații relevante
Nu este aplicabil.
5. Compatibilitatea proiectului actului normativ cu legislația UE
5.1. Măsuri normative necesare pentru transpunerea actelor juridice ale UE în legislația națională
Prezentul proiect nu are drept scop armonizarea legislației naționale cu legislația UE.
5.2. Măsuri normative care urmăresc crearea cadrului juridic intern necesar pentru implementarea legislației UE
Prezentul proiect nu are drept scop armonizarea legislației naționale cu legislația UE.
6. Avizarea și consultarea publică a proiectului actului normativ
În scopul respectării prevederilor Legii nr.239/2008 privind transparența în procesul decizional și ale Regulamentului privind asigurarea transparenței în procesul de elaborare și adoptare a deciziilor Băncii Naționale a Moldovei (aprobat prin HCA al BNM nr.230/2010), proiectul hotărârii este supus consultării publice, fiind plasat pe pagina web a BNM - www.bnm.md , la compartimentul „Legislație”, rubrica „Transparența decizională”.
7. Concluziile expertizelor

Conform art.34 alin.(3), 36 alin.(5) din Legea nr.100/2017 cu privire la actele normative, proiectul hotărârii urmează a fi supus expertizei anticorupție în cadrul BNM, pentru identificarea factorilor și riscurilor de corupție, după definitivarea proiectului actului normativ potrivit avizelor și rezultatelor consultărilor publice.

Potrivit art.37 alin.(5) din Legea nr.100/2017 cu privire la actele normative, actele normative emise de Banca Națională a Moldovei nu se supun expertizei juridice a Ministerului Justiției. De asemenea, potrivit prevederilor art.11 alin. (3³) lit. a din Legea nr.548/1995 cu privire la Banca Națională a Moldovei, consultarea publică și efectuarea expertizei proiectului actului normativ, care cuprinde măsuri pentru exercitarea atribuțiilor privind politica macroprudențială, nu se supune expertizei juridice a Ministerului Justiției.

8. Modul de încorporare a actului în cadrul normativ existent

Proiectul este corelat cu prevederile actelor legislative/normative în vigoare, nefiind necesară elaborarea unor acte normative suplimentare pentru implementarea acestuia.

9. Măsurile necesare pentru implementarea prevederilor proiectului actului normativ

Se propune intrarea în vigoare a prezentei hotărâri la expirarea a trei luni de la data publicării în Monitorul Oficial al Republicii Moldova.